

Επιστημονικό ήθος και γνώσεις του αγ. Νικοδήμου Αγιορείτη

/ [Πεμπτούσία](#)

Χαρακτηριστικό είναι το επιστημονικό ήθος που επιδεικνύει ο Άγιος. Αναφέρει τις πηγές του, καθώς και την οποιαδήποτε συνεισφορά άλλων προσώπων, στα έργα του υποτιμώντας ή αποσιωπώντας την δική του συνεισφορά! Στο έργο του Νέον Μαρτυρολόγιον, αναφέρει ποίος «εστάθη», ο συγγραφέας για κάθε μάρτυρα, ενώ όπου αυτός αποσιωπάται, όπως αναφέρει στον πρόλογο του βιβλίου ο Π. Β. Πάσχος η γλώσσα και το ύφος μαρτυρούν και βεβαιώνουν ότι είναι ο Άγιος Νικόδημος. [35] Ομοίως για το ίδιο θέμα ο μ. Νικόδημος Μπιλάλης, αναφέρεται στην «ευαισθησία-ευσυνειδησία και ακριβολογία του Αγίου Νικοδήμου σε περιπτώσεις δανείων, με σχετικές σημειώσεις και παραπομπές, που κυριολεκτικά καταπλήσσουν και τους ειδικούς ερευνητές-μελετητές. [36]

Όλα αυτά παρά τις συνήθειες της εποχής και τις δυσπρόσιτες πηγές, όπως αναφέρει ο προαναφερθείς μελετητής του Αγίου (σελ.90). Η επιστημονική ευσυνειδησία και δεοντολογία παραμένουν ζητούμενα και στην εποχή μας, αρκετούς αιώνες μετά την επιστημονική επανάσταση! [37]

Ο επιστημονικός τρόπος με τον οποίο εργάζεται ο Άγιος καταδεικνύεται στις εκδόσεις πατερικών έργων, βίων των αγίων και των μαρτύρων λειτουργικών κειμένων, καθώς και των σχετικών περί τους ιερούς κανόνες. Χρησιμοποιεί την αποδελτίωση των στοιχείων από τις μελέτες του. [38] Η κριτική έκδοση των κειμένων καθώς και ο φιλολογικός σχολιασμός τους δεν έχουν να ζηλέψουν τίποτα από τη σοβαρή εργασία μιας σύγχρονης σοβαρής φιλολογικής μεθόδου.

Άξια αναφοράς είναι και η μεγάλη εργατικότητα του Αγίου, είτε επρόκειτο για χειρωνακτική ή πνευματική εργασία. Για παράδειγμα κατά την παραμονή του στη Σκυροπούλα (1777-78) εργάζεται σκληρά χειρωνακτικά «...τον εργατικόν δε και χειρωνακτικόν βίον ειλόμην, δικελλίτης γεγονώς, και σκαπανεύς, σπείρων, θερίζων, και καθ' εκάστην αλέθων, και τ' άλλα πάντα ποιών, οἱς ἡ πολύμοχος χαρακτηρίζεται των ερημονήσων ζωή, και πολυειδής περιπέτεια...», [39] αλλά και διανοητικά αφού «...κάνοντας, λοιπόν, μικρή διακοπή από την σκάφη και τον

χειρόμυλο το Συμβουλευτικό έγγραφα και αποστέλλω μικρή προσφορά, σε αντάλλαγμα των πολλών χαρίτων που έκανες σε μένα...». [40]

Ο βιογράφος του Αγίου, ιερομόναχος Ευθύμιος, συχνά αναφέρεται στην εργατικότητα του. Χαρακτηριστική είναι η εικόνα που μας μεταφέρει κατά την συγγραφή του Πηδαλίου. «...Και όντως θαύμα ήταν να τον βλέπη τινάς τον ευλογημένον οπού εκάθητο εις το σκαμνίον και τριγύρου του είχαν τα βιβλία, άλλα ανοικτά και άλλα κλεισμένα, και με το κονδύλιον εις την δεξιάν εθεωρούσε πότε το ένα και πότε το άλλο. Εσυντάχθη με υπερβολικούς κόπους και ιδρώτας...». [41] Ο έτερος των βιογράφων του ο μ. Ονούφριος αναφέρει: «...Επί πάσι δε συναθροίσας τα του Αγίου Γρηγορίου Παλαμά συγγράμματα, μετά κόπου πολλού και εν τρισίν όλοις τεύχεσιν απαρτίσας και πλείστοις σημειώμασιν, ως έθος αυτώ, προσεπαυξήσας και κατακαλλύνας, απέστειλεν εις Βιέννην διά να τυπωθώσιν, όπου και παρέπεσον διά τινάς περιστάσεις...». [42]

Τέλος ο Άγιος Νικόδημος δε διστάζει να χρησιμοποιήσει κείμενα και γνώμες συγγραφέων και εκτός της Ορθόδοξης Εκκλησίας ευρισκομένων: «...Και το να διαλέγη τινάς τα καλά και ορθά από τους εναντίους, τούτο δεν κατηγορείται' αλλ' όχι και να δανείζεται τα σαθρά και τα κακόδοξα...». [43]

6' ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

Ο Άγιος Νικόδημος δεν παρακολούθησε μαθήματα θετικών επιστημών σε κάποια ανώτερη σχολή της εποχής του στον τουρκοκρατούμενο χώρο ή αλλού. Ο Άγιος Αθανάσιος ο Πάριος γράφει σε ανέκδοτο επιστολή του στις 20 Ιουνίου του 1803 προς τον Νικόδημο, για το έργο του Συμβουλευτικό Εγχειρίδιο, ειρωνευόμενος τρόπον τινά τον Άγιο: «...αλλά πότε και που εσπούδαξας την θαυμασίαν ταύτην ανατομικήν; Τάχα εις το κολλέγιον της Σκυροπούλας ότε εκείσε μετέβης μετά του αλήστου εκείνου Αρσενίου; ή εις την Ουνιβερσιτάν του Άθωνος;...». [44]

Όπως ανεφέρθη προηγουμένως το πρόγραμμα των μαθημάτων της Ευαγγελικής σχολής δεν περιείχε αντικείμενα των θετικών επιστημών. Η μαθητεία του στον Χρύσανθο τον Αιτωλό και οι βιβλιοθήκες του Άθω ως φαίνεται είναι οι μοναδικές πηγές των γνώσεών του και μάλιστα μόνο η ελληνική βιβλιογραφία, αφού δεν φαίνεται να γνώριζε ξένες γλώσσες. [45] Η αναφορά του σε επιστημονικά θέματα με την οποία συμπληρώνει την επιχειρηματολογία του σε όλο σχεδόν το έργο του δείχνει μια άνεση γνώσεων, αλλά και ανυπαρξία φόβου στη διαχείριση της θύραθεν παιδείας και γνώσης.

[Συνεχίζεται]

[35] Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, *Νέον Μαρτυρολόγιον*, ε.α., σελ.6.

[36] Μ. Νικοδήμου Μπιλάλη, ε.α. σελ.43.

[37] Δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις εξαπάτησης της επιστημονικής κοινότητας είναι εκείνες του Jan Hendrik Schön και του Woo Suk Hwang. Για τις δύο αυτές περιπτώσεις όχι μοναδικές τουναντίον, έγινε πολύς θόρυβος, λόγω των επιπτώσεων που θα είχαν στην επιστημονική έρευνα αλλά και στην τεχνολογία, αν δεν επρόκειτο για απάτη. Ο Schön ισχυρίστηκε (ψευδώς) σε επιστημονική εργασία ότι χρησιμοποίησε μόρια οργανικής ουσίας για να δημιουργήσει ένα ηλεκτρικό κύκλωμα, το οποίο συμπεριφέρετο ως τρανζίστορ όταν διήρχετο από αυτό ηλεκτρικό ρεύμα. Για μια σύντομη ενημέρωση στο θέμα ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο διαδίκτυο στην παρακάτω διεύθυνση: http://en.wikipedia.org/wiki/Jan_Hendrik_Sch%C3%B6n (9-9-09), όπου υπάρχει και σχετική βιβλιογραφία.

Ο Woo Suk Hwang δημοσίευσε δύο άρθρα στο περιοδικό Science το 2004 και το 2005, όπου ψευδόμενος ανέφερε ότι είχε καταφέρει να δημιουργήσει ανθρώπινο εμβρυϊκό κύτταρο με κλωνοποίηση. Αργότερα και τα δύο άρθρα αποσύρθηκαν από την διεύθυνση του περιοδικού, όταν διαπιστώθηκε ότι περιείχαν ένα μεγάλο πλήθος αναληθών (κατασκευασμένων) στοιχείων. (Βλέπε πληροφορίες στην διεύθυνση: http://en.wikipedia.org/wiki/Hwang_Woo-Suk (9-9-09)).

Υπάρχουν όμως και χαμηλότερου βαθμού απάτες, οι οποίες είναι και πιο δύσκολο να ελεγχθούν, που αφορούν πλαστογραφίες δεδομένων για παράδειγμα σημεία που επινοούνται ή σβήνονται, για να καταστήσουν ένα γράφημα αποδεκτό, φωτογραφίες που «διορθώνονται» κλπ. Πόσο συχνά συμβαίνουν όλα αυτά είναι δύσκολο να ειπωθεί. Ο Daniele Fanelli του πανεπιστημίου του Ενδιβούργου προσπάθησε να δώσει απάντηση στο ερώτημα χρησιμοποιώντας την στατιστική μέθοδο της μετα-αναλύσεως. Τα αποτελέσματά του δημοσιεύθηκαν τον Μάιο του 2009 στο Public Library of Science, <http://www.plosone.org/article/info:doi/10.1371/journal.pone.0005738> (8-9-09), αναφορά στο άρθρο έκανε και το περιοδικό The Economist v.391, n.8634, 6-12 June 2009, p. 75, με τον τίτλο Fraud in science, Liar! Liar! (Απάτη στην επιστήμη, Ψεύτης! Ψεύτης!).

[38] Νικοδήμου Βαληνδρά, Μητρ. Πατρών, «Η απέραντος μνήμη του Αγίου Νικοδήμου του Ναξίου», στην *Επετηρίδα Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών*, τόμος ιθ', 2004-2005, σελ. 82.

[39] Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου , Συμβουλευτικό Εγχειρίδιο, ε.α., σελ. 25.

[40] Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, Συμβουλευτικό Εγχειρίδιο, ε.α., σελ. 17.

[41] Ευθυμίου ιερομονάχου, ε.α. σελ.16.

[42] Ονουφρίου Ιβηρίτου, ε.α. σελ.29.

[43] Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, *Εξομολογητάριον*, εν Αθήναις, Βιβλιοπωλείον ο ΦΟΙΝΙΞ, Αντωνίου Στ. Γεωργίου, 1895, σελ. 76.

[44] Αικατερίνης Κουμαριανού, «Ο Νέος Ραψάκης», περ. *Ο ΕΠΑΝΙΣΤΗΣ*, τεύχος 31-33 (1968), σελ.1-4. Σημειωτέον ότι η Κουμαριανού δεν αναφέρει πού βρίσκεται αυτή η επιστολή!

[45] Εμμ. Ν. Φραγκίσκου, «Το ζήτημα της γλωσσομάθειας του Νικοδήμου Αγιορείτη», περ. *Ο ΕΠΑΝΙΣΤΗΣ*, τεύχος 23 (2001), σελ. 173-190.